

СТ А Н О В И Щ Е

От: *проф. д.н. Живко Иванов Драганов, ЮФ на УНСС, професионално направление 3.6. Право, научна специалност „Право на интелектуалната собственост“*

Относно: *дисертационен труд за присъждане на научна степен **„доктор на науките“** по научна специалност „Икономика и управление (интелектуална собственост по отрасли)“*

Автор на дисертационния труд: *Мария Ананиева Маркова,
професор, доктор,
УНСС*

Тема на дисертационния труд: *„Икономически измерения на интелектуалната собственост – подход, характеристики и управленски модели“*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед 509/26.02.2024 на Ректора на УНСС.

Дисертантът е представил за обсъждане дисертационния си труд в катедра „Интелектуална собственост и технологичен трансфер“ на УНСС съгласно чл.39 от ППЗРАСРБ. Разкриването на процедурата по защита на дисертационния труд е извършено на основание *решение на КС на катедра „Интелектуална собственост и технологичен трансфер“ от 12.02.2024 год.*

1. Информация за дисертанта

Проф. Мария Маркова има дългогодишен преподавателски и изследователски опит. Тя постъпва като асистент в катедра „Интелектуална собственост“ на УНСС през 1997 год., през 2006 е избрана на академичната длъжност „доцент“, а от 2018 заема длъжността

„професор“. Академичната и изследователската ѝ кариера протичат изцяло в УНСС, в катедра „Интелектуална собственост“ и в Института за творчески индустрии и бизнес. От постъпването си в УНСС до сега проф. Мария Маркова е заемала множество административни и ръководни длъжности, в това число длъжността „научен секретар“ на катедра „Интелектуална собственост“, била е ръководител на катедра, заместник-декан, заместник-директор по НИД и директор на Института по интелектуална собственост и технологичен трансфер. Проф. Маркова е била председател на Атестационната комисия на Бизнес факултета, а от 2023 тя е председател на Комисията по интелектуална собственост на УНСС. Проф. Мария Маркова е била участник и ръководител на редица международни проекти, основната част от които са свързани с научни изследвания в областта на интелектуалната собственост. Сред тях са проекти, финансирани от Европейското патентно ведомство и Патентното ведомство (ПВ) на Република България, от ФНИ на МОН и др. Наред с академичните си изяви, проф. Маркова извършва дейност като патентен представител пред ПВ, като представител по интелектуална собственост пред Службата на ЕС за интелектуална собственост и като вещо лице в съдебни производства. Участвала е в над десет краткосрочни специализации, включително в Световната организация за интелектуална собственост, Европейската патентна академия и др. Проф. Маркова е утвърден и водещ изследовател в областта на икономиката на интелектуалната собственост и автор на значителен брой научни публикации на български и на английски език, които включват монографични изследвания, учебници, над 80 доклада и повече от 60 статии.

2. Кратка характеристика на дисертационният труд

Дисертационния труд представлява комплексно изследване на интелектуалната собственост като явление в икономиката и като важен икономически ресурс. Обемът е 305 страници, а съдържанието е разпределено в увод, три глави и заключение. Структурата включва също списък на използваните източници и три приложения. Първата глава съдържа анализ на научноизследователския процес и на резултатите от него като икономически ресурс. Разгледана е системата на интелектуалната собственост и на тази основа авторът развива концепцията за интелектуалната собственост като ресурс за иновационния процес на предприятието. Във втората глава авторът изследва икономическите ефекти от предоставянето на закрилата на интелектуалната собственост. Предложена е оригинална класификация на

иновациите и е разгледана тяхната роля и значението им за постигането на икономически растеж и за повишаването на конкурентоспособността на националната икономика. Предложена е диференциация на иновациите на радикални иновации и усъвършенствания, анализирани са тенденциите в технологичното развитие и дигиталната икономика. Третата глава е насочена към изследване на икономическите аспекти на идентифицирането на интелектуалната собственост и на моделите за използване на интелектуалната собственост от стопанските субекти. Представени са различни стратегии за иновационно развитие на предприятията.

Централен предмет на изследване в дисертацията са въпросите относно интелектуалната собственост като иновационен ресурс с основно значение за развитието на националната икономика и на предприятията. Използван е богат инструментариум, който включва методите на анализ, индукция и дедукция, методът на оценка на влиянието на иновациите и др. Формулирани са общо осем работни хипотези, които авторът доказва в хода на изследването. Сред тях могат да се открият хипотезите, че интелектуалната собственост е в началото и в края на всеки бизнес цикъл и за формирането и развитието на стратегии като дългосрочен управленски процес, резултатите от който трябва да са подложени на постоянен мониторинг и на периодичен анализ и оценка. Особен интерес представлява тезата за функционалната зависимост между интелектуалната собственост и конкурентоспособността на предприятията. За да докаже посочената връзка авторът е провел изследване на показателите за конкурентоспособност на българската икономика в периода 2017 – 2022 год., като е приложил методика, която включва над 50 показателя. Направена е оценка на политиките за развитие на малките и средни предприятия и на показателите за оценка на конкурентоспособността. На тази основа авторът формулира изводи и предложения за необходимостта от създаването на иновации при участието на висшите училища и БАН, за подобряването на инфраструктурата за научни изследвания, за оптимизиране на програмите за интелигентна специализация и растеж и др.

Представеният дисертационен труд не повтаря дисертационния труд, представен от кандидата в процедурата за придобиване на ОНС „доктор“, който е посветен на изследването на промишления дизайн като интелектуална собственост и като фирмена стратегия.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Дисертационният труд представлява оригинално изследване, посветено на особено актуални и значими за икономическата наука и за практиката проблеми. Дисертацията съдържа теоретични обобщения и предлага решения на значими за икономическата наука и за бизнеса проблеми. Трудът притежава редица достойнства и има множество научни и научно-приложни приноси, част от които са посочени по-долу.

На първо място, принос за развитието на икономическата наука и практика представлява анализът на връзката между научните изследвания, интелектуалната собственост и бизнеса. Този анализ е особено ценен за изграждането на теоретични и на бизнес модели, които да се основават на трансфера на интелектуална собственост, създавана в университетите към стопанските субекти. С приносен характер са разработените от автора класификации на иновациите и предложеният инструментариум за оценка на икономическата значимост на интелектуалната собственост.

Практическа приложимост могат да намерят и разработените от автора модели за управление на интелектуалната собственост на предприятията. Тяхната значимост се определя също така от потенциалното им използване за повишаването на конкурентоспособността на предприятията и за развитието на икономика, основаваща се на знанието. Не на последно място, приносен характер имат изследването на състоянието и тенденциите в развитието на иновациите у нас и проведеното от автора проучване на степента на познаване и използване от страна на бизнеса на интелектуална собственост.

4. Оценка на публикациите по темата на дисертацията

Кандидатът е представил общо осем статии и осем доклада, които са по въпроси, свързани с темата на дисертационния труд. Четири от статиите са публикувани на английски език в издания, които са реферирани в международните бази данни SCOPUS и WoSC, а три от докладите са изнесени на конференции в чужбина. Всички представени материали са публикувани след избирането на кандидата на академичната длъжност „професор“. Представените публикации надхвърлят минималните изисквания за присъждане на научната степен „доктор на науките“.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът включва представяне на структурата и на съдържанието на дисертацията, справка за приносите и списък на публикациите по темата на труда. Авторефератът отговаря на

установените изисквания. Научните и научно-приложните приноси на труда са отразени коректно от дисертанта.

6. Препоръки

Намирането на ефективни механизми за стимулиране на процесите на създаване и използване на иновациите и на интелектуалната собственост в университетите и за трансфера им в бизнес средата е от важно значение за изграждането на икономика, базирана на знанието. В тази връзка препоръчвам на автора да продължи и да задълбочи своите изследвания на посочените явления. Препоръчвам, също така, да публикува дисертацията, за да бъдат популяризирани получените резултати.

7. Заключение

Представеният дисертационен труд със заглавие „Икономически измерения на интелектуалната собственост – подход, характеристики и управленски модели“ представлява оригинално научно изследване, което отговаря на изискванията на разпоредбата на чл. 12, ал. 4 и 5 от ЗРАСРБ. Дисертацията съдържа теоретични обобщения на големи научни и научноприложни проблеми от областта на икономиката и в частност относно интелектуалната собственост като икономически ресурс и като основа за развитието на конкурентоспособността и за изграждането на икономика, основана на знанието и за растеж чрез иновации. Трудът представлява значителен и оригинален принос в науката и не повтаря темата и съдържанието на дисертационния труд за придобиване на ОНС "доктор".

Въз основа на изложеното по-горе, убедено предлагам на научното жури да приеме решение да присъди на проф. д-р Мария Маркова научната степен "доктор на науките" в професионална област 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление /интелектуална собственост по отрасли/“.

08.04.2024

проф. д.н. Живко Драганов

REVIEW

From: *Prof. Dr.Sc. Jivko Ivanov Draganov, Law Faculty of the University of National and World Economy, professional field 3.6. Law, scientific specialty Intellectual Property Law*”

Subject: dissertation work for the award of a scientific degree "**Doctor of Sciences**" in the scientific specialty "*Economics and Management (Intellectual Property by Industry)*"

Author of the dissertation: *Maria Ananieva Markova*
Professor, PhD,
UNWE

Topic of the dissertation: *"Economic dimensions of intellectual property - approach, characteristics and management models*

Reason for submitting the review: participation in the scientific jury for the defense of the dissertation, according to the Order № 509/26.02.2024 of the Rector of the UNWE.

The candidate has submitted her dissertation for discussion at the Department of Intellectual Property and Technology Transfer of the UNWE in accordance with Article 39 of the Regulations on the Implementation of the Act for the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria (PPZRASRB). The dissertation defense procedure was opened on the basis of Decision of the Departmental Council of Department Intellectual Property and Technology Transfer from 12.02.2024.

8. Information about the candidate

Prof. Maria Markova has many years of teaching and research experience. She joined the Department of Intellectual Property of UNWE as an

assistant professor in 1997, in 2006 she was appointed to the academic position of associate professor, and since 2018 she has holds the position of professor. Her academic and research career took place entirely at UNWE, at the Department of Intellectual Property and at the Institute for Creative Industries and Business. Since joining the UNWE until now, Prof. Maria Markova has held numerous administrative and managerial positions, including the position of "scientific secretary" of the Intellectual Property Department, she was the head of the department, deputy dean, deputy director and director of the Institute of Intellectual Property and Technology Transfer. Prof. Markova served as chair of the Attestation Commission of the Faculty of Business, and from 2023 she is the chair of the Intellectual Property Commission of the UNWE. Prof. Maria Markova has been participant and project leader in a number of international projects, the main part of which are related to scientific research in the field of intellectual property. Among them are projects financed by the European Patent Office and the Patent Office (PO) of the Republic of Bulgaria, by the Scientific Research Institute of the Ministry of Education and Science, etc. In addition to his academic appearances, Prof. Markova acts as a patent attorney before the Patent Office, as an intellectual property representative before the EU Office for Intellectual Property and as an expert in court proceedings. She has participated in over ten short-term specializations, including at the World Intellectual Property Organization, at the European Patent Academy, etc. Prof. Markova is leading researcher in the field of the economics of intellectual property and the author of a significant number of scientific publications in Bulgarian and in English, which include monographic studies, textbooks, over 80 reports and more than 60 articles.

9. Brief description of the dissertation work

The dissertation is a complex study of intellectual property as a phenomenon in the economy and as an important economic resource. The volume is 305 pages, and the content is divided into an introduction, three chapters and a conclusion. The structure also includes a list of sources used and three appendices. The first chapter contains an analysis of the scientific research process and of its results as an economic resource. The system of intellectual property is examined, and on this basis the author develops the concept of intellectual property as a resource for the enterprise's innovation process.

In the second chapter, the author examines the economic effects of granting protection to intellectual property. An original classification of innovations is proposed and their role and their importance for achieving economic growth and increasing the competitiveness of the national economy is examined. A differentiation of innovations into radical innovations and

improvements is proposed. The trends in technological development and the digital economy are analyzed. The third chapter is aimed at researching the economic aspects of the identification of intellectual property and of the models for the use of intellectual property by economic entities. Different strategies for innovative development of enterprises are presented.

The central subject of research in the dissertation are the problems regarding intellectual property as an innovation resource of fundamental importance for the development of the national economy and of the enterprises. A rich methodology is applied, which includes the methods of analysis, induction and deduction, the method of evaluating the impact of innovations, etc. A total of eight working hypotheses are formulated, which the author proves in the course of the research. Among them, we can highlight the hypotheses that intellectual property is at the beginning and end of every business cycle and for the formation and development of strategies as a long-term management process, the results of which must be subject to constant monitoring and periodic analysis and evaluation. Of particular interest is the thesis about the functional dependence between intellectual property and the competitiveness of enterprises. In order to prove the mentioned relation, the author has conducted a study of the indicators of competitiveness of the Bulgarian economy in the period 2017-2022, applying a methodology that includes over 50 indicators. The policies for the development of small and medium-sized enterprises and the indicators for assessing competitiveness are evaluated. On this basis, the author formulates conclusions and proposals about the need to create innovations with the participation of universities and the Bulgarian Academy of Sciences, to improve the infrastructure for scientific research, to optimize programs for intelligent specialization and growth, etc.

The dissertation work does not repeat the dissertation submitted by the candidate in the procedure for the award of the PhD degree, which is dedicated to the study of industrial design as intellectual property and as a company strategy.

10. Evaluation of the scientific and scientific-applied contributions

The dissertation is an original study dedicated to particularly topical and significant problems for economic science and practice. The dissertation contains theoretical summaries and proposes solutions to problems significant for the economic science and business. The work has a number of merits and has numerous scientific and scientific-applied contributions, some of which are listed below.

First of all, a contribution to the development of economic science and practice is the analysis of the relationship between scientific research,

intellectual property and business. This analysis is particularly valuable for the construction of theoretical and business models based on the transfer of intellectual property created in universities to business entities. The classifications of innovations developed by the author and the proposed toolkit for assessing the economic significance of intellectual property are of a contributing nature.

The models developed by the author for managing the intellectual property of enterprises can also be applied in the practice. Their importance is determined as well by their potential use for increasing the competitiveness of enterprises and for the development of a knowledge-based economy. Last but not least, the analysis of the state and trends in the development of innovations in our country and the author's study of the degree of knowledge and use of intellectual property by businesses are of a contributing nature.

11.Evaluation of the publications on the topic of the dissertation

The candidate has submitted a total of eight articles and eight reports that are on problems related to the topic of the dissertation. Four of the articles are published in English in journals that are referred in the international databases SCOPUS and WoSC, and three of the reports are presented at conferences abroad. All submitted materials were published after the candidate has been appointed to the academic position of "professor". The publications presented exceed the minimum requirements for the award of the scientific degree "Doctor of Science".

12.Evaluation of the abstract

The abstract includes a description of the structure and of the contents of the dissertation, a reference about the contributions and a list of publications on the topic of the work. The abstract meets the established requirements. The scientific and scientific-applied contributions of the work are correctly reflected by the author.

13.Recommendations

Finding effective mechanisms to stimulate the processes of creation and use of innovation and intellectual property in universities and for their transfer to the business environment is important for building a knowledge-based economy. In this regard, I recommend the author to continue and deepen her research on the mentioned phenomena. I also recommend the publication of the work in order to popularize the results obtained.

14. Conclusion

The presented dissertation entitled "Economic dimensions of intellectual property - approach, characteristics and management models" represents an original scientific study that meets the requirements of the provision of Art. 12, para. 4 and 5 of ZRASRB. The dissertation contains theoretical summaries of major scientific and scientific-applied problems in the field of economics and in particular regarding intellectual property as an economic resource and as a basis for the development of competitiveness and for the construction of an economy based on knowledge and for growth through innovations. The work represents a significant and original contribution to science, and does not repeat the topic and the content of the dissertation work for obtaining the PhD degree.

Based on the above, I confidently propose to the scientific jury to adopt a decision to award Prof. Dr. Maria Markova the scientific degree "Doctor of Sciences" in professional field 3.8. Economics, scientific specialty "Economics and Management (Intellectual Property by Industry)".

08.04.2024

Prof. Dr. Sc. Jivko Draganov